

وضعیت اینترنت ایران در مقایسه با کشورهای حوزه سند چشم‌انداز و دنیا

مقدمه

اینترنت یکی از زیرساخت‌های اساسی در توسعه کشورها به‌شمار می‌رود که بررسی وضعیت آن توسط شاخص‌های متعددی صورت می‌گیرد که عمدتاً توسط اتحادیه جهانی مخابرات^۱ منتشر می‌شود. ضریب نفوذ اینترنت، نرخ اشتراک اینترنت پهن باند بیسیم و ثابت و نسبت هزینه اینترنت پهن باند به سرانه درآمد ملی سه شاخصی‌اند که در این گزارش برای ارزیابی وضعیت اینترنت کشور در مقایسه با دیگر کشورها در نظر گرفته می‌شوند.^۲

در این گزارش کشورهای عربستان، عراق، افغانستان، سوریه، امارات، بحرین، کویت، ازبکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، ترکیه، عمان، پاکستان، مصر، قزاقستان، قرقیزستان، یمن، لبنان، ارمنستان، قطر و رژیم اشغالگر قدس برای بررسی جایگاه ایران در میان کشورهای واقع در حوزه سند چشم‌انداز بررسی می‌شوند. پنج کشور برتر قاره اروپا^۳ شامل سوئد، ایسلند، دانمارک، فنلاند و نروژ به همراه سیشل، موریس، آفریقای جنوبی، کیپ ورد و بوتسوانا به‌عنوان برترین‌های قاره آفریقا و کره جنوبی به‌عنوان برترین کشور قاره آسیا به همراه ایالات متحده آمریکا به‌عنوان برترین کشور قاره آمریکا برای بررسی جایگاه ایران در سطح جهان مورد بررسی قرار داده می‌شوند.

سرعت اینترنت ایران در مقایسه با کشورهای منطقه و جهان

امروزه سرعت اینترنت را به دو صورت ثابت و همراه مورد ارزیابی قرار می‌دهند. معیار پهن باند بودن اینترنت، داشتن یک سرعت حداقلی است. این سرعت حداقلی برای اینترنت ثابت و همراه یکسان نبوده و در هر کشور متفاوت است. در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته، اینترنت پهن باند به اینترنت با سرعت بالاتر از ۲ مگابیت بر ثانیه اطلاق می‌شود. این درحالی است که در بیشتر کشورهای حوزه چشم‌انداز به اینترنت به سرعت بالاتر از ۲۵۶ کیلوبیت بر ثانیه، اینترنت پهن باند اطلاق می‌شود. اخیراً تعریف اینترنت پهن باند نه بر مبنای سرعت بلکه بر این اساس تعریف می‌شود که کاربر قادر باشد از خدمات اینترنت (مانند خدمات دولت الکترونیک و آموزش الکترونیک) به درستی استفاده کند.^۴ یکی از شاخص‌های ارزیابی وضعیت سرعت اینترنت، نرخ اشتراک اینترنت پهن باند ثابت است که نشان می‌دهد. از هر ۱۰۰ نفر چه تعدادی به اینترنت پهن باند متصل شده‌اند. در نمودار ۱ نرخ اشتراک اینترنت پهن باند ثابت ایران در مقایسه با کشورهای منطقه نشان داده شده است.

معاونت پژوهش‌های
زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات
و فناوری‌های نوین

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۸۰۱۴۰۰۳

تاریخ انتشار:

۱۳۹۳/۸/۲۸

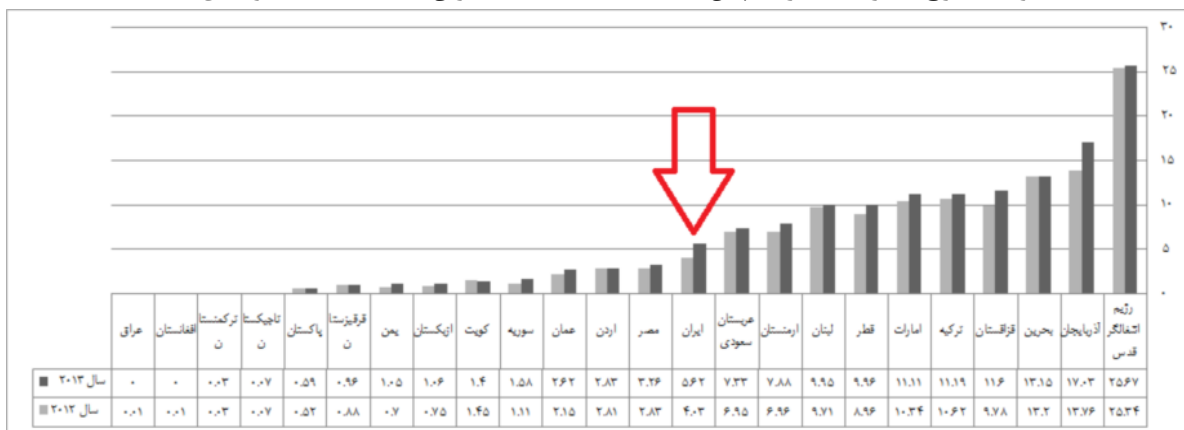
1. ITU

۲. برای دستیابی به آخرین وضعیت اینترنت کشور بهتر است از اطلاعات به‌روزتری استفاده شود که در دسامبر ۲۰۱۴ (آذر و آبان‌ماه ۱۳۹۳) منتشر خواهد شد.

۳. براساس شاخص توسعه جامعه اطلاعات اتحادیه جهانی مخابرات در سال ۲۰۱۳.

۴. در بسیاری از کشورها سرعت اتصال پهن باند مدنظر در برنامه پهن باند کشورها مدنظر قرار گرفته است. در کشور ما ۲ مگابیت بر ثانیه (در شبکه ملی اطلاعات) به‌عنوان هدف در نظر گرفته شده و بهتر است ملاک قرار بگیرد.

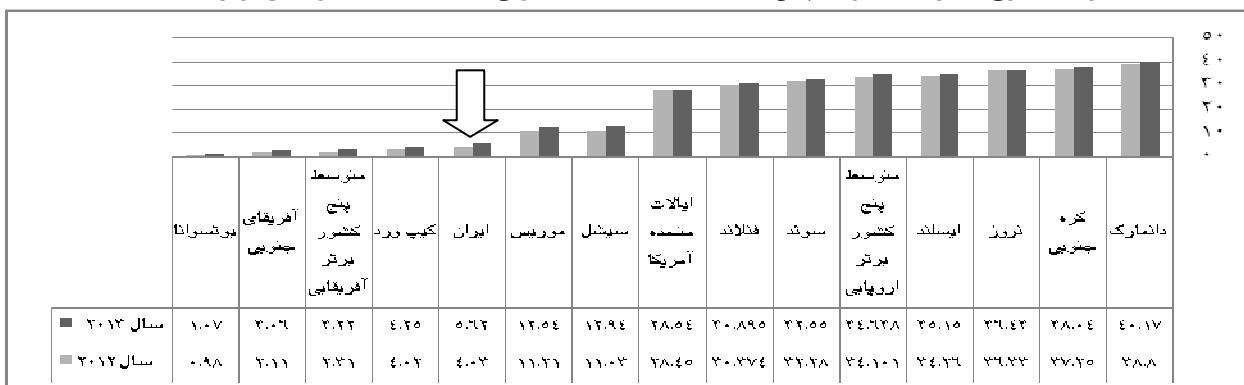
نمودار ۱. نرخ اشتراک اینترنت پهن باند ثابت ۲۰۱۲-۲۰۱۳ ایران در مقایسه با کشورهای منطقه

مأخذ: اتحادیه جهانی مخابرات.

نمودار ۱ نشان می‌دهد که نرخ اشتراک اینترنت پهن باند کشور ایران در سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳ از ۴/۰۳ به ۵/۶۲ درصد افزایش پیدا کرده و ایران به رتبه ۱۱ در بین کشورهای منطقه و ۹۵ در بین کشورهای جهان رسیده است. برای ارزیابی جایگاه ایران در جهان، در نمودار ۲ وضعیت نرخ اشتراک اینترنت پهن باند ثابت ایران و کشورهای برتر قاره‌های جهان مقایسه شده است.

نمودار ۲. نرخ اشتراک اینترنت پهن باند ثابت ۲۰۱۲-۲۰۱۳ ایران در مقایسه با کشورهای برتر قاره‌ها

مأخذ: همان.

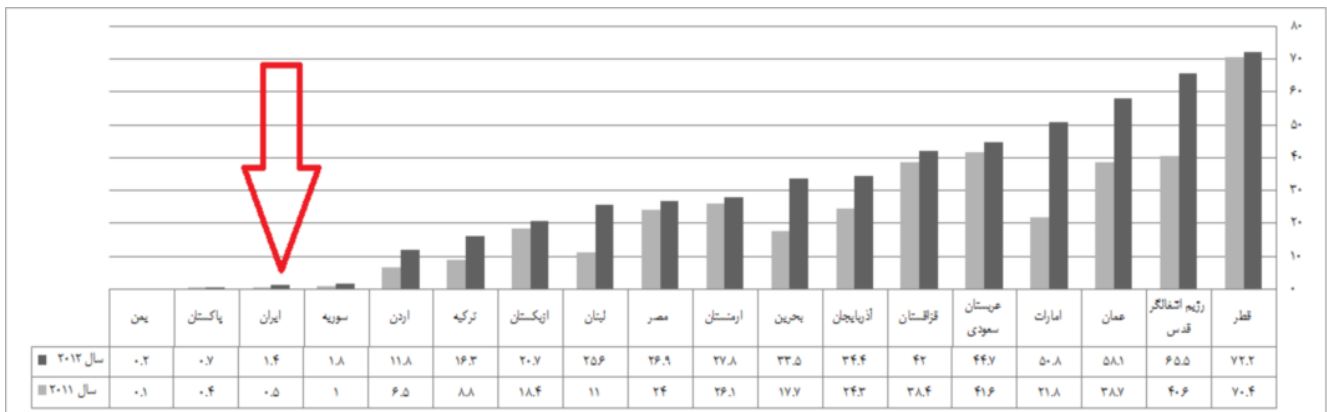
با توجه به نمودار ۲، نرخ اشتراک اینترنت پهن باند ثابت ایران فاصله بسیاری تا کشورهای برتر جهان دارد اگرچه این شاخص در مقایسه با متوسط کشورهای برتر آفریقای بالاتر است.^۱ البته لازم به ذکر است که نحوه استفاده از اینترنت در حال تغییر به سمت اینترنت پهن باند موبایل است.

نرخ اشتراک اینترنت پهن باند موبایل به صورت متوسط در بیشتر کشورها ۲ تا ۳ برابر نرخ اشتراک اینترنت پهن باند ثابت است. در تعریف اتحادیه جهانی مخابرات، اینترنت پهن باند موبایل باید سرعتی حداقل معادل ۲۵۶ کیلوبیت بر ثانیه داشته باشد.^۲ آخرین آمار اتحادیه جهانی مخابرات از میزان ضریب اشتراک اینترنت پهن باند موبایل پهن باند ایران در مقایسه با کشورهای منطقه در نمودار ۳ به نمایش در آمده است.

۱. مرجع ارسال این آمار به اتحادیه جهانی مخابرات، سازمان فناوری اطلاعات ایران بوده است.

۲. اتحادیه جهانی مخابرات علاوه بر اینترنت پهن باند موبایل، اشتراک وایمکس ثابت ایران را نیز لحاظ کرده که در بسیاری از کشورهای دیگر در حال منسوخ شدن است. در بیشتر کشورها نرخ اشتراک اینترنت پهن باند موبایل و بیسیم با یکدیگر تفاوت چندانی ندارند.

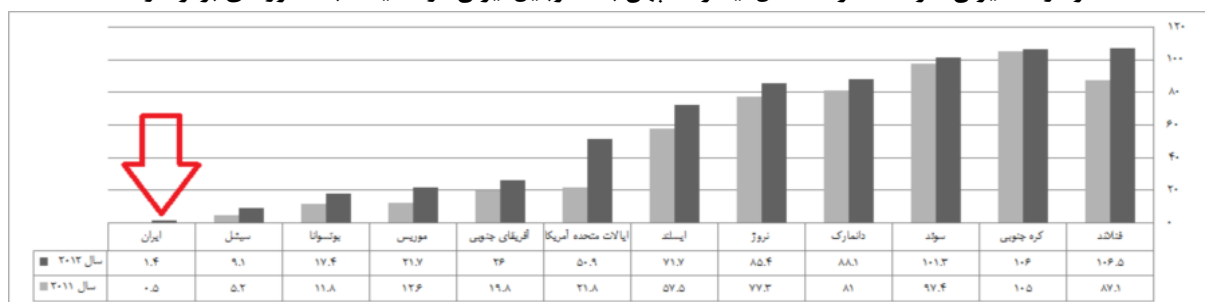
نمودار ۳. میزان سرانه اشتراک فعال اینترنت پهن باند موبایل ایران در مقایسه با کشورهای منطقه

Source: ITU MIS, 2013.

همان‌طور که در نمودار ۳ مشاهده می‌شود، تا ابتدای سال ۲۰۱۲ میزان اشتراک فعال اینترنت موبایل ایران در رتبه ۱۶ منطقه قرار داشته و نسبتاً فاصله قابل توجهی با کشورهای اول تا ۱۴ منطقه دارد. نمودار ۴ وضعیت میزان اشتراک فعال اینترنت پهن باند موبایل ایران در میان کشورهای جهان را نشان می‌دهد.

نمودار ۴. میزان سرانه اشتراک فعال اینترنت پهن باند موبایل ایران در مقایسه با کشورهای برتر قاره‌ها

Source: Ibid.

بنابر اطلاعات ارائه شده در نمودار ۴ نرخ اشتراک اینترنت پهن باند موبایل ایران ده‌ها برابر پایین‌تر از کشورهای برتر قاره آفریقا همچون سیشل و بوتسوانا است.

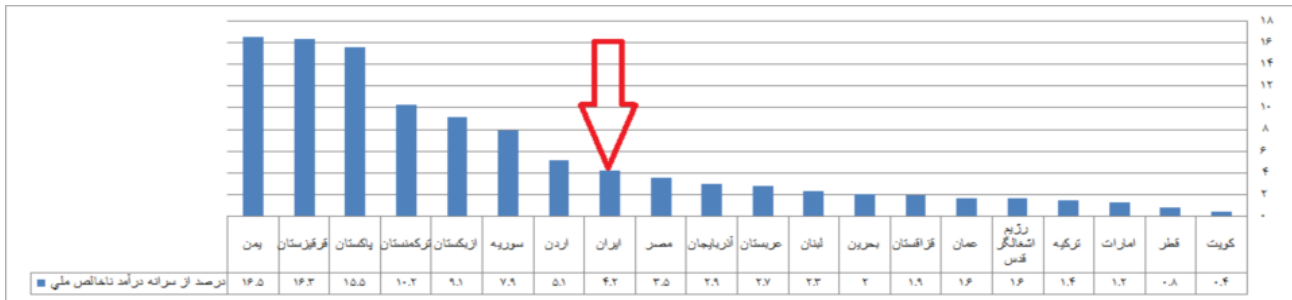
قیمت اینترنت پهن باند ثابت ایران در مقایسه با کشورهای منطقه و جهان

بررسی قیمت اینترنت پهن باند^۲ کشورها براساس نسبت قیمت اینترنت به سرانه درآمد ملی نشان می‌دهد که استفاده از اینترنت در هر کشور چه میزان در قدرت استطاعت افراد جامعه است. نمودار ۵ به مقایسه درصد نسبت هزینه اینترنت پهن باند ثابت از سرانه درآمد ناخالص ملی کشور ایران و کشورهای منطقه می‌پردازد.

۱. با توجه به صدور مجوز نسل سوم تلفن همراه این وضعیت در سال ۲۰۱۴ قطعاً بهبود یافته است.

۲. اینترنت پهن باند مدنظر اتحادیه جهانی مخابرات، یک خدمت دسترسی به اینترنت حداقل ۲۵۶ کیلوبیت بر ثانیه‌ای و حداقل یک گیگابایت اینترنت ماهیانه است. اگر ترافیک ماهیانه در جایی کمتر از یک گیگابایت باشد فاصله قیمت تا یک گیگابایت محاسبه می‌شود.

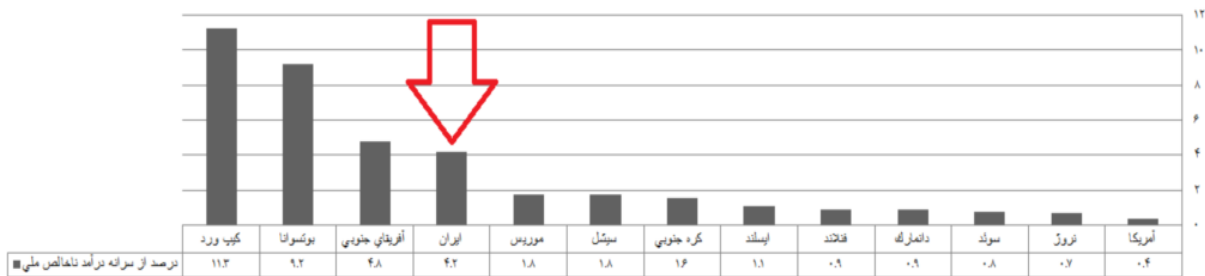
نمودار ۵. درصد نسبت هزینه اینترنت پهن باند ثابت از سرانه درآمد ناخالص ملی ایران در مقایسه با کشورهای منطقه در سال ۲۰۱۲

Source: Ibid.

چنانچه در نمودار ۵ مشاهده می‌شود، در سال ۲۰۱۲ هزینه اینترنت پهن باند ثابت ۴/۲ درصد از سرانه درآمد ملی کشور ایران را به خود اختصاص می‌دهد و از این نظر کشور ایران در رتبه ۱۳ کشورهای منطقه و در رتبه ۸۶ در کشورهای جهان قرار داشته است. نمودار ۶ به مقایسه جایگاه ایران در میان کشورهای برتر قاره‌ها می‌پردازد.

نمودار ۶. درصد نسبت هزینه اینترنت پهن باند ثابت از سرانه درآمد ناخالص ملی ایران در مقایسه با کشورهای برتر قاره‌ها در سال ۲۰۱۲

Source: Ibid.

نمودار ۶ نشان می‌دهد که اینترنت ثابت ایران از سه کشور برتر قاره آفریقا استطاعت‌پذیری بهتری دارد و بیش از ۱۰ برابر در مقایسه از ایالات متحده آمریکا بالاتر است. لازم به ذکر است که اینترنت پهن باند موبایل از اهمیت بیشتری برخوردار است اما اطلاعات آن در دسترس نیست.

ضریب نفوذ اینترنت ایران در مقایسه با کشورهای منطقه و جهان

ضریب نفوذ اینترنت نشان‌دهنده آن است که از هر صد نفر جمعیت کشور به‌طور متوسط چه تعدادی در سه ماه گذشته به اینترنت متصل شده و از آن استفاده کرده‌اند.^۱ نمودار ۷ جایگاه ایران را از نظر ضریب نفوذ اینترنت در میان کشورهای منطقه نشان می‌دهد.

۱. برای این منظور باید افراد جامعه دسترسی، توانایی و انگیزه لازم برای استفاده از اینترنت را داشته باشند.

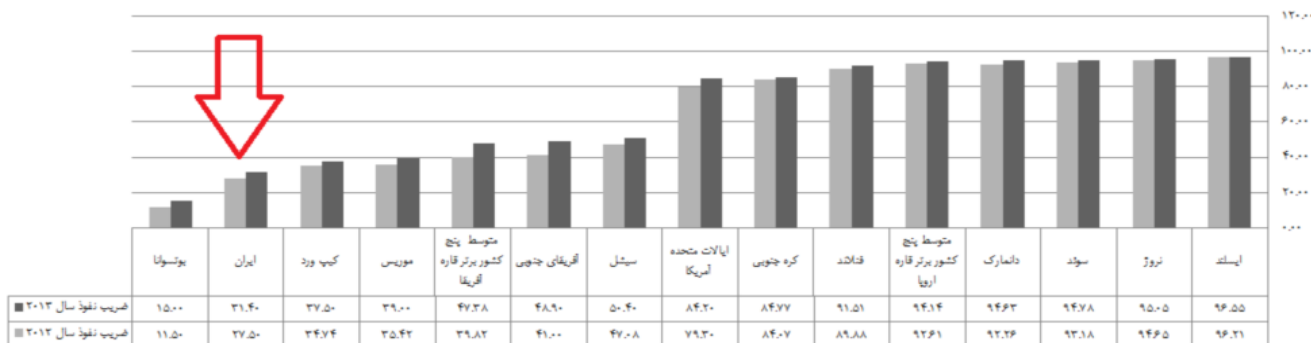
نمودار ۷. ضریب نفوذ اینترنت ایران در مقایسه با کشورهای منطقه

مأخذ: اتحادیه جهانی مخابرات.

بنابر اطلاعات نمودار ۷، از نظر ضریب نفوذ اینترنت، ایران در جایگاه ۱۶ کشورهای منطقه و رتبه ۹۵ در میان کشورهای جهان قرار دارد. در سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۳ اتحادیه جهانی مخابرات ضریب نفوذ اینترنت ایران را از ۲۷/۵ به ۳۱/۴ درصد افزایش داد. در وبسایت مرکز ملی توسعه اینترنت ضریب نفوذ اینترنت ایران در سال ۱۳۹۱، ۶۱/۶ درصد ذکر شده بود اما سال ۱۳۹۲، با نزدیک به ۱۲/۵ درصد کاهش ۴۹/۱۳ درصد اعلام شده است. این در حالی است که اگر آمار مرکز توسعه اینترنت مورد تأیید اتحادیه جهانی مخابرات قرار می‌گرفت ایران در رتبه ۱۲ منطقه جای داشت. نمودار ۸ ضریب نفوذ اینترنت ایران را با کشورهای منتخب جهان مقایسه می‌کند.

نمودار ۸. ضریب نفوذ اینترنت ایران در میان کشورهای برتر قاره‌ها

مأخذ: همان.

چنانچه در نمودار ۸ مشاهده می‌شود ضریب نفوذ اینترنت ایران با کشورهای منتخب جهان فاصله بسیاری دارد، اما از کشور آفریقایی بوتسوانا بالاتر است.^۱

جمع بندی

در این گزارش وضعیت اینترنت کشور با در نظر گرفتن شاخص‌های نرخ اشتراک و استطاعت‌پذیری اینترنت پهن باند ثابت و همچنین ضریب نفوذ اینترنت بررسی شد و سپس با کشورهای مطروحه در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ مورد مقایسه قرار گرفت. بررسی آمارهای موجود که مربوط به سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ می‌شود، رتبه ایران را از نظر نرخ اشتراک و استطاعت‌پذیری اینترنت پهن باند ثابت و ضریب نفوذ اینترنت به ترتیب ۱۳، ۱۶ و ۱۲ نشان می‌دهد که وضعیت شاخص آخر در مقایسه با کشورهای منطقه بسیار پایین است. علاوه بر این مقایسه وضعیت اینترنت کشور با کشورهای منطقه نمایانگر عدم دستیابی مناسب و قابل قبول به اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و همچنین برنامه پنجم توسعه کشور در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات است.

۱. منبع ارسال آمار ضریب نفوذ اینترنت ایران به اتحادیه جهانی مخابرات مرکز آمار ایران بوده است.
۵